

Porta oberta a Mirmanda, porta oberta a fets i persones.
Porta oberta d'un país.

Hem decidit enfocar aquest primer número amb un format especial, de manera exclusivament temàtica. Es tracta d'una qüestió universal, per iniciar un camí lliure d'idees. D'aquesta manera es vol aconseguir arribar i fer lligam tant amb els mons universitaris com amb un públic general, i això tot abordant temes diversos sense tabús o neguits. En breu, la revista compta donar veu a treballs i articles que vagin arribant, per donar-los a la llum, sempre i quan tinguin a veure amb temes de pensament i cultura anteriorment esmentats.

El número que teniu a les mans, "Joan Borrell. Un país i la filosofia universal de la imaginació" té aquesta voluntat. Presentar una nova i innovadora revista editada a Perpinyà té com a objectiu tractar d'un tema "universal" a través d'un personatge excepcional, i com a tal encara poc conegut. Parlar de Borrell (o Borreil)¹ és parlar de país. Un país que existeix més enllà del militantisme, un país normal, que comença amb la comprensió de l'entorn: la història, la sociologia, les realitats, la filosofia, la literatura o la visió de l'altre. Més enllà del país mateix, el lligam empíric amb la gent, de dins i fora del seu cercle natal, però amb un tema comú: el pensament portat a la pràctica.

El fet que estigui dedicat a Joan Borrell (Tuïr, 1938-París, 1992) no en fa un homenatge a la persona, ja que per això caldria un espai i un temps que no pretenem pas monopolitzar aquí. La figura del filòsof, de l'home pensador ens

1. Joan Borrell és conegut a França com a Jean Borreil, el seu nom oficial. El nom amb que es desenvolupa al món acadèmic fins que ell mateix decideix tornar a reaprendre a expressar-se en català, tal i com esmenten la seua mare i Jordi Estivill. Al final de la seua vida acabarà publicant amb el nom de "Joan Borrell", essencialment la seua obra *L'artiste-roi* (Aubier, 1990). Aquest fet provocarà l'anècdota que els estudiants de filosofia tindran dificultats per trobar el llibre, ja que el començaran a cercar amb el nom del filòsof en francès, comenten Rancière i Vermeren.

és de gran importància per la seua acció com a persona, com símbol d'acció i consciència col·lectiva. En un món on la imaginació és de qualitat limitada, on s'acostuma a seguir i perseguir models i modes cada vegada més rànries, portar la nostra visió sobre l'acció imaginada i desplegada per Joan Borrell era fonamental. Com tan importants resulten els seus lligams sense complexos entre la seua pàtria, Catalunya —especialment el seu nord, sense oblidar-se de la resta— i el seu món intel·lectual i professional, París. Uns mons que interrelaciona, assenta en un mateix circuit i els fa agafar-se de la mà sense més a prejudicis. El fet que un nord-català emprengui el camí del nord als anys seixanta era quelcom de natural. La projecció, més enllà de les ambicions, passaven pels centres administratius. Va seguir la ruta prefigurada: Montpeller, París. No entrarem ara i aquí a jutjar la potenciabilitat de la Universitat de Perpinyà en aquella època, però no menys cert és que, encara al segle XXI, aquesta no gaudeix d'un departament propi de filosofia com de tants altres grups i àmbits de recerca i pensament. Inexistència també i sobtant d'una càtedra de català, que hem d'anar a cercar a Montpeller o París... exemples tots de les contradiccions de la Catalunya del nord. Aquí, com a tots els territoris on manquen estructures i apostes concretes, les persones fan la xarxa.

El dossier especial dedicat a Joan Borrell consta de diversos apartats amb una gamma d'articles diversos. En primer lloc, l'obertura del número ve donat per Maria Grau, codirectora de *Mirmanda* i especialista de la literatura d'aquest país, que ens fa comprendre la (in)existència d'un món filosòficoliterari a la Catalunya del nord. El segon bloc assumeix la persona amb la col·laboració de dues de les persones que més a prop d'ell van estar durant els seus anys a París i Perpinyà, el filòsof Jacques Rancière i el sociòleg Jordi Estivill. Són articles propers, de gran contingut humà i de reflexió sobre el pensament actiu de l'home. Seguidament, tres articles ajuden a entendre'n l'obra. El primer, un del mateix Borrell, "L'impossible retorn a Itaca", que és la traducció al català perquè pugui servir d'aparador de la seua obra al país d'un dels seus articles més destacats. Els altres dos són dos aportacions d'intel·lectuals francesos que porten sobre les idees principals de l'obra de Borrell o a partir d'ella mateixa. Són els treballs de la historiadora i filòsofa Geneviève Fraisse i del filòsof Miguel Abensour. Per acabar, la revista ofereix una visió de la identitat de l'home a partir de la seua imaginació i acció, "*l'imaginació*". El també professor de filosofia Patrick Vauday analitza la visió artística del filòsof i aclareix una acurada visió de la complexitat del món cultural; afirma un estil propi de Borrell. Per la seua part, Felip Martí-Jufresa, filòsof barceloní establert també a París, porta a terme un article-experiment a partir d'una re-nova-lectura de l'obra de Borrell, que il·lumina les seves reflexions sobre la nació i la identitat. Finalment, el filòsof Jordi Riba planteja des del Principat un interrogant sobre el per què de "l'oblit" de Borrell en la història de la filosofia a Catalunya. D'una manera o una altra, al marge dels textos i de les idees, els autors i les

autores d'aquest número han manifestat el seu lligam, descobriment o interès directe i indirecte del país gràcies a l'acció i a l'atractiu pensament de Joan Borrell.

L'elaboració d'aquest primer número no ha estat fàcil. Tot i que sem conscients de les seves mancances, una revista ha de ser concisa i aconseguir transmetre una idea general, com esperem que així sigui. Hem de donar gràcies però a totes aquelles persones que, sense haver tingut el temps o la possibilitat d'escriure, han estat peces essencials per a portar a terme aquest número primer i especial de *Mirmanda*. Aquest és el cas de Patrice Vermeren, alumne de Borrell des del Liceu de Reims i posteriorment a la Universitat de París, que ens va guiar des de bon principi en les nostres indagacions. Borrell, professor de Liceu a Reims, es va traslladar després a París, on va cofundar la Universitat de Vincennes, com a resultat del maig de 68 (juntament amb Foucault, Deleuze, Châtelet i companyia). Posteriorment ho van enderrocar i es va convertir en París VIII, on va retrobar-se amb Jacques Rancière, Miguel Abensour o Alain Badiou. En aquell ambient de creació intel·lectual també coneix Christine Buci-Glucksmann o artistes com Maurice Matieu. A aquest últim hem d'agrair molt sincerament el seu recolzament i el seu ajut, com també la cessió de l'obra que apareix aquí publicada.

Vermeren comenta com l'origen de Joan Borrell va ser una marca distintiva des del primer moment a la Universitat de París. El seu accent català, diu, resultava divertit a principi de curs, però els riures es transformaven en admiració per la seua retòrica i sobretot pel contingut de les seves idees. Com que a més era un home d'acció, no es va estar de fer conèixer el seu país rossellonès i conflentí als seus amics universitaris, de compartir-lo i de parlar de llengua, de nació i de república. D'aquí també la seua implicació en la docència a Perpinyà mateix, on coneix Jordi Estivill —a qui també hem de regraciar pels seus consells—, i juntament amb qui creen entre altres coses la revista *Aïnes*, a més a més de portar a terme tota una sèrie de trobades úniques d'investigadors d'arreu de Catalunya. És alhora l'època en què participa activament a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada, que gaudia llavors, a principis dels anys setanta, d'un bon reconeixement i d'un forta projecció. Lluny de l'estancament actual i del joc d'esqueses al país, la UCE rebia un gran nombre d'especialistes catalans i també francesos. Una entrevista amb la periodista Núria Ribó ens confirma la qualitat de la Universitat de Prada als anys 1974 i 1975 i també la hiperactivitat de Joan Borrell a qui va conèixer bé. Fins i tot la va incitar a escriure un article sobre la dona durant aquella època de finals del franquisme a un número especial de *Les Temps Modernes* (357bis, 1976) que va coordinar el mateix Borrell. Segons Ribó, Borrell era acció constant. La seua diversitat de publicacions en són una prova. Per finalitzar, l'amabilitat de la mare de Joan Borrell, Louise Rousse —de fadrina Grau—, que vam retrobar gràcies a Jean Parès, ens va servir per situar el nin de vilatge

de frontera, Mosset —tot i néixer per atzar a Tuïr— que per la seua formació i inquietuds es veu abocat a marxar cap al nord, sense perdre mai però el lligam amb el país natal. De fet, amb l'amistat d'Estivill, Borrell reforçarà els contactes amb Catalunya i redescobrirà el Principat, una Barcelona plena d'acció i cultura, un món on s'esplaiarà tant en l'àmbit literari (amb la publicació de *L'indret blau* i l'obra de teatre *Crònica d'Ann*, ambdós del 1982-83 fets amb l'ajut de Joaquim Sala-Sanahuja, que també ens ha guiat sobre aquesta etapa).

En definitiva, parlar i exposar públicament a la Catalunya del nord i des de la Catalunya del nord l'home, l'obra, el pensament i l'acció de Joan Borrell té com a objectiu donar un impuls i promoure en un àmbit de prestigi universal la cultura no concèntrica. Seria un primer pas, petit, per donar a Perpinyà i el seu territori d'influència i familiar la projecció catalana, europea i internacional que hauria de tenir, tot abandonant una imatge distorsionada de suburbi provincial amb una història i una cultura regionals, vora folklòriques. Es tracta doncs d'un primer pas per reclamar una activitat cultural "normal" i sense embuts, el trencament de l'aïllament social dels centres locals d'erudits i la demanda d'una promoció pública de la recerca i la divulgació sociocultural, sense distincions culturals.